

DESCARTES (16) de dieren als automaten beschouwen, deze opvatting bleef strijden tegen onze innerlijke overtuiging.

De uitkomsten der moderne vergelijkende psychologie hebben deze overtuiging in het gelijk gesteld.

Bij de opkomst der natuurwetenschap in het midden der vorige eeuw openbaarde zich allerwege een streven, alle eenheid uit de som der deelen te verstaan. BERGSON moge meenen dat deze kinematographische methode haar stempel drukt op alle wetenschap (17), zoowel de antieke als de moderne, het verschil tusschen deze beide blijft toch zeer marquant bestaan. Ten onrechte zegt de groote biologische filosoof „la science antique croit connaître suffisamment son objet quand elle en a noté des moments privilégiés, au lieu que la science moderne le considère à n'importe quel moment”. „Les formes ou idées d'un PLATON ou d'un Aristote correspondent à des moments privilégiés ou saillants de l'histoire des choses” (18).

De ideëen der antieke natuurbeschouwing waren echter meer dan afbeeldingen van de belangrijkste natuurafereelen; zij waren de typen, waarvan de werkelijke objecten slechts gerealiseerde mogelijkheden konden zijn, de eenheden, die meer waren dan de som der samengestelde deelen. Geen geleidelijke overgang voert dan ook van de antieke filosofie naar de wetenschappelijke begrippen van het vorige geslacht.

De menschelijke geest is niet van het eene inzicht tot het andere gekomen door geleidelijke perfectie, zoekende naar eene grootere nauwkeurigheid (19). Nergens blijkt dit duidelijker dan in de vergelijkende psychologie. Waar de materialistisch geconstrueerde menschelijke zieleleer uitging van geestelijke atomen, sense-impressions, Empfindungen, die phaenologisch niet bestonden en alleen door secundaire analyse uit de waarneming waren te abstraheeren, zoo heeft de vergelijkende psychologie in het laatst van de 19^e eeuw het zieleleven van de dieren opgevat als een samenvoeging van elementaire werkingen. Bij de laagste organismen zouden slechts weinig eenvoudige prikkels het waarnemen bepalen, en alle handelingen tot reacties op deze eenvoudige inwer-